

DZIAŁ VII

WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Prezentowane dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a ponadto w tabl. 1 (w części „w tym podmioty”) nie obejmują wynagrodzeń zatrudnionych w organizacjach społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych.

Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria (wynagrodzenia z tytułu korzystania lub rozporządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi).

Do wynagrodzeń osobowych zalicza się m.in.: wynagrodzenia zasadnicze, premie i nagrody, dodatki (np. za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia, za staż pracy, za pełnienie funkcji kierowniczych), wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, wynagrodzenia za czas niewykonywania pracy (przestoje płatne, urlopy, choroby), nagrody jubileuszowe, odprawy rentowe i emerytalne, ekwiwalenty pieniężne za niewykorzystany urlop wypoczynkowy i inne, świadczenia deputatowe i odszkodowawcze. Wynagrodzenia osobowe dotyczą osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,

CHAPTER VII

WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. Wages and salaries include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Presented data do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, moreover in table 1 (in range “of which entities”) do not include wages and salaries of employees in social and political organizations, trade unions and others.

Components of wages and salaries are comprised of: personal wages and salaries, payments from profit and balance surplus in co-operatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities, impersonal wages and salaries, agency commission wages and salaries, fees (wages and salaries for using copyrights or related rights).

Personal wages and salaries comprise, i.a.: basic wages and salaries, premiums and prizes, bonuses (e.g., for working in unhealthy conditions, for seniority, for serving in management positions), wages and salaries for working overtime, wages and salaries for time off (paid lay-offs, holidays, illness) jubilee prizes, severance payments, monetary equivalents for unused holidays and other, allowances and claim benefits. Personal wages and salaries concern employees hired on the basis of an employment contract, persons engaged in outwork as well as apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training.

2. The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,

- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

3. Dane o wynagrodzeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

4. Dane w tabl. 3-6 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2016 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa – w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa i w okresie od 1 I 2009 r. do 30 VI 2014 r. także ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych – OFE).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ra-

- payments from profit and balance surplus in co-operatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television program producers.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, the wages and salaries of whom have been converted into those of full-time paid employees.

3. Data regarding wages and salaries are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income taxes and employee's contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness).

4. Data in tables 3-6 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2016. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12 of: annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Social security benefits

1. Information regarding **retirement pay and pension benefits** (excluding farmers) concern benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution (from the sources of the Social Insurance Fund, the state budget – within the scope of the targeted grants as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures, and in the period from 1 I 2009 to 30 VI 2014 from the sources gathered in the open pension funds – OFE).

Information regarding **retirement pay and pension benefits for farmers** concerns benefits financed which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of

mach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z tych środków.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) żołnierze zawodowi;
- 8) funkcjonariusze: Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej;
- 9) rolnicy indywidualni;
- 10) inwalidzi wojenni i wojskowi oraz kombatancki.

3. Świadczenia emerytalne i rentowe (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m. in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

5. Dane dotyczące przeciętnej miesięcznej emerytury i renty obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

6. Dane o przeciętnych świadczeniach emerytalno-rentowych prezentowane są w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the source which paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those sources simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement pay and pensions:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) professional soldiers;
- 8) the Police, Internal Security Agency and Foreign Intelligence Agency, Border Guard, State Fire Department and Penitentiary Staff functionaries
- 9) farmers;
- 10) war and military invalids as well as combatants.

3. Retirement and other pension benefits (pensions also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivors pensions.

4. Retirement pay and pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

5. Data regarding the average monthly retirement pay and pension are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

6. Data concerning average retirement and pension benefits are presented in gross terms, i.e., including deductions for personal income taxes.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

TABL. 1 (96). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which entities employing more than 9 persons	
w zł in zł						
O G Ó Ł E M	2922,60	3497,98	3625,04	3824,28	4020,25	T O T A L
sektor publiczny	3469,90	4111,08	4260,68	4427,64	4427,65	public sector
sektor prywatny	2530,18	3109,79	3233,77	3458,74	3695,33	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3389,07	4493,99	4593,51	4601,98	5010,63	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	3068,17	3760,83	3846,90	4102,95	4215,13	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe	2485,04	3194,98	3322,75	3575,17	3672,22	of which manufacturing
Budownictwo	2356,25	2817,88	2954,05	3190,33	3572,30	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2088,62	2505,26	2687,49	2911,82	3048,88	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka maga- zynowa	2245,52	2736,71	2808,20	2928,71	3112,70	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1762,71	2220,97	2328,04	2524,82	2656,49	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	4021,16	5173,53	5446,12	5751,77	6271,05	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa	4012,91	4572,02	4748,56	4872,48	5095,51	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2940,90	3502,23	3713,53	3898,78	3923,48	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2868,94	3278,23	3399,04	3607,04	3991,23	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	2830,78	2654,03	2806,15	3010,25	3058,60	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3860,96	4445,45	4678,91	4960,39	4960,40	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	3257,68	4035,65	4086,39	4151,32	4161,97	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3108,42	3505,54	3703,73	3940,51	3992,51	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2658,86	3166,86	3270,38	3424,68	3452,35	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	2289,26	2682,92	2874,97	2934,85	2417,62	Other service activities

TABL. 2 (97). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a
WEDŁUG SEKTORÓW EKONOMICZNYCH**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES^a
BY ECONOMIC SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w zł in zł			
OGÓŁEM TOTAL	3099,60	3699,48	3815,95	4020,25
sektor publiczny public sector	3469,90	4111,08	4260,68	4427,65
sektor prywatny private sector	2747,76	3354,83	3457,16	3695,33
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybnictwo Agriculture, forestry and fishing	3681,11	4918,53	5053,31	5010,63
Przemysł i budownictwo Industry i construction	3076,60	3774,78	3863,83	4124,31
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transport and storage, accommodation and catering ^Δ ; information and communication	2345,35	2806,05	2956,33	3175,52
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ Financial and insurance activities; real estate activities	3788,43	} 3963,01	} 4094,03	} 4253,99
Pozostałe usługi ^b Other services ^b	3341,70			

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez zatrudnionych poza granicami kraju. b Sekcje: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna; Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ; Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne. Edukacja; Opieka zdrowotna i pomoc społeczna; Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją; Pozostała działalność usługowa.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons; excluding persons employed abroad. b Sections: Professional, scientific and technical activities; Administrative and support service activities; Public administration and defence; compulsory social security; Education; Human health and social work activities; Arts, entertainment and recreation; Other service activities.

TABL. 3 (98). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION a – w tys. osób in thous. person b – w odsetkach in percent		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem total	męż- czyźni males	kobie- ty fema- les	razem total	męż- czyźni males	kobie- ty fema- les	razem total	męż- czyźni males	kobie- ty fema- les	
OGÓŁEM	a	337,8	165,6	172,2	145,8	48,1	97,7	192,0	117,5	74,5	
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
z tego według przedziałów wynagrodzeń ustalonych na podstawie krotności przeciętnego wynagrodzenia brutto (PW =4346,76 zł) dla gospodarki narodowej w październiku 2016 roku: out of by were determined on the basic of multiplication of average gross wages and salaries (PW =4346,76 zł) for national economy in October 2016:											
Do 1850,00 zł zł and less	Do 1850,00 zł zł and less	a	37,3	20,4	16,9	2,3	0,5	1,8	35,0	19,9	15,1
		b	11,1	12,3	9,8	1,6	1,1	1,8	18,2	16,9	20,3
1850,01 – 2173,38	1850,01 zł – 50% PW	a	36,8	15,5	21,3	9,4	2,4	7,0	27,4	13,1	14,3
		b	10,9	9,3	12,4	6,5	4,9	7,2	14,2	11,1	19,1
2173,39 – 2912,33	50 – 67% PW	a	67,7	31,3	36,4	26,2	8,5	17,7	41,5	22,8	18,7
		b	20,0	18,9	21,1	18,0	17,7	18,1	21,7	19,5	25,0
2912,34 – 3260,07	67 – 75% PW	a	29,2	14,8	14,4	13,2	4,4	8,8	16,0	10,4	5,6
		b	8,6	8,9	8,4	9,0	9,2	8,9	8,3	8,8	7,6
3260,08 – 4346,76	75 – 100% PW	a	78,1	37,7	40,4	41,8	12,2	29,6	36,3	25,5	10,8
		b	23,0	22,8	23,4	28,5	25,4	30,3	19,0	21,9	14,4
4346,77 – 5433,45	100 – 125% PW	a	44,3	19,2	25,1	29,0	8,7	20,3	15,3	10,5	4,8
		b	13,1	11,6	14,6	19,9	18,2	20,9	8,0	8,9	6,5
5433,46 – 6520,14	125 – 150% PW	a	20,5	11,5	9,0	11,2	4,6	6,6	9,3	6,9	2,4
		b	6,1	7,0	5,2	7,7	9,5	6,8	4,8	5,9	3,1

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (98).

**ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO
ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES
FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		a – w tys. osób in thous. person	b – w odsetkach in percent		ogółem total	męż- czyźni males	kobie- ty fema- les	razem total	męż- czyźni males	kobie- ty fema- les	razem total
6520,15 – 7606,83	150 – 175% PW	a	9,5	5,8	3,7	4,7	2,3	2,4	4,8	3,5	1,3
		b	2,8	3,5	2,2	3,2	4,8	2,4	2,5	2,9	1,8
7606,84 – 8693,52	175 – 200% PW	a	5,3	3,3	2,0	3,0	1,7	1,3	2,3	1,6	0,7
		b	1,6	2,0	1,2	2,1	3,5	1,4	1,2	1,4	0,9
8693,53 – 9780,21	200 – 225% PW	a	2,9	2,0	0,9	1,5	0,9	0,6	1,4	1,1	0,3
		b	0,9	1,2	0,5	1,1	1,9	0,6	0,7	0,9	0,4
9780,22 – 10866,90	225 – 250% PW	a	1,7	1,1	0,6	1,0	0,5	0,5	0,7	0,6	0,1
		b	0,5	0,7	0,3	0,7	1,1	0,5	0,4	0,5	0,2
10866,91 – 11953,59	250 – 275% PW	a	1,4	0,8	0,6	0,8	0,4	0,4	0,6	0,4	0,2
		b	0,4	0,5	0,3	0,5	0,8	0,4	0,3	0,3	0,3
11953,60 – 13040,28	275-300% PW	a	0,8	0,5	0,3	0,6	0,3	0,3	0,2	0,2	0,0
		b	0,3	0,3	0,2	0,4	0,6	0,3	0,1	0,2	0,1
13040,29 – 20000,00	300% PW – – 20000,00zł	a	1,7	1,2	0,5	1,0	0,6	0,4	0,7	0,6	0,1
		b	0,5	0,7	0,3	0,7	1,2	0,4	0,4	0,5	0,2
Od 20000,01 zł zł and more	Od 20000,01 zł zł and more	a	0,6	0,5	0,1	0,1	0,1	0,0	0,5	0,4	0,1
		b	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,3	0,1

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (99). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	3721,84	3875,39	3574,12	TOTAL
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	7,3	7,7	7,0	6320,28	7026,62	5570,09	Managers
Specjaliści	28,3	17,0	39,1	4561,20	5160,71	4311,48	Professionals
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	2,4	3,5	1,4	4728,13	5059,10	3918,08	science and engineering professionals
specjaliści do spraw zdrowia ..	6,8	1,9	11,4	4620,66	6181,48	4365,46	health professionals
specjaliści nauczania i wychowania	12,5	6,3	18,5	4337,58	4606,62	4249,90	teaching professionals
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	4,5	3,0	5,9	4176,95	4534,62	4004,35	business and administration professionals
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,8	1,5	0,2	6567,53	6620,28	6254,02	information and communications technology professionals
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	1,3	0,8	1,7	6176,46	7047,89	5755,62	legal, social and cultural professionals
Technicy i inny średni personel	11,1	9,6	12,5	3745,35	4072,38	3502,95	Technicians and associate professionals
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	2,9	4,5	1,3	4269,85	4465,11	3643,03	science and engineering associate professionals
średni personel do spraw zdrowia	1,7	1,1	2,3	3024,01	3285,85	2907,93	health associate professionals
średni personel do spraw biznesu i administracji	5,2	3,2	7,2	3796,96	3989,94	3713,01	business and administration associate professionals
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewnej	1,0	0,3	1,6	3304,88	3186,74	3328,49	legal, social, cultural and related associate professionals
technicy informatycy	0,3	0,5	0,1	3329,37	3401,13	2860,58	information and communications technicians
Pracownicy biurowi	7,1	6,3	7,8	3294,79	3227,05	3347,91	Clerks
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni ..	2,3	1,1	3,5	3377,19	3617,58	3301,83	general and keyboard clerks
pracownicy obsługi klienta	0,8	0,3	1,3	3840,02	4739,10	3624,73	customer services clerks
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	3,3	4,6	1,9	3072,94	3016,18	3208,60	numerical and material recording clerks
pozostali pracownicy obsługi biura	0,7	0,3	1,1	3384,53	3350,74	3391,93	other clerical support workers

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 25.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 25.

TABL. 4 (99). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES
BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	
Pracownicy usług i sprzedawcy	10,1	5,3	14,7	2435,85	2697,61	2345,49	Service and sales workers
pracownicy usług osobistych	2,0	1,4	2,5	2355,51	2404,25	2329,88	personal service workers
sprzedawcy i pokrewni	6,9	3,0	10,8	2427,05	2751,92	2340,66	sales workers
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,7	0,1	1,3	2364,77	2274,28	2372,55	personal care workers
pracownicy usług ochrony	0,5	0,8	0,1	3026,39	3055,36	2835,32	protective services workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,3	0,5	0,1	2717,66	2742,26	2516,37	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rze- mieśnicy	15,8	26,8	5,2	3113,85	3263,40	2366,90	Craft and related trades workers
robotnicy budowlani i pokrew- ni (z wyłączeniem elektry- ków)	2,8	5,8	0,0	2939,74	2939,16	3062,33	building and related trades workers, excluding electri- cians
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urzą- dzeń i pokrewni	3,6	7,2	0,2	3455,21	3459,37	3274,45	metal, machinery and relat- ed trades workers
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,6	0,9	0,3	3085,92	3304,55	2394,89	handicraft and printing workers
elektrycy i elektronicy	2,4	4,8	0,0	3968,19	3972,30	2806,07	electrical and electronic trades workers
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	6,4	8,1	4,7	2688,18	2901,48	2329,11	food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	10,9	18,8	3,4	3123,97	3214,75	2639,10	Plant and machine operators and assemblers
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórc- zych	4,5	6,6	2,5	3451,16	3827,87	2490,07	stationary plant and ma- chine operators
monterzy	0,7	0,8	0,6	2856,71	2950,39	2747,98	assemblers
kierowcy i operatorzy pojaz- dów	5,7	11,4	0,3	2901,25	2880,26	3787,33	drivers and mobile plant operators
Pracownicy przy pracach prostych	9,1	8,0	10,2	2548,49	2837,43	2329,04	Elementary occupations
w tym:							of which:
robotnicy pomocniczy w rolnictwie, leśnictwie i rybołówstwie	0,2	0,3	0,2	1965,82	2042,38	1850,00	agricultural, forestry and fishery labourers
robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transpor- cie	3,3	5,0	1,7	2957,63	3094,24	2560,08	labourers in mining, construc- tion, manufacturing and transport

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 25.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 25.

TABL. 5 (100). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. ¹
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016¹

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fema- les	razem total	męż- czyźni males	kobiety fema- les	razem total	męż- czyźni males	kobiety fema- les	
a – w zł in zł b – ogółem = 100 total = 100										
O G Ó Ł E M T O T A L										
O G Ó Ł E M	a	3721,84	3875,39	3574,12	4185,16	4562,79	3999,18	3370,02	3593,99	3016,55
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL										
Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	a	4813,22	5551,63	4422,89	4800,10	5431,16	4544,33	4840,87	5708,49	4081,43
Tertiary with academic degree (at least doctor- ate) or tertiary with master degree, physician degree or equivalent	b	129,3	143,3	123,7	114,7	119,0	113,6	143,6	158,8	135,3
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowane- go ekonomisty lub równo- rzędnym	a	3839,67	4212,33	3510,03	4017,73	4457,89	3837,45	3711,57	4126,50	3094,35
Tertiary with engineerde- gree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equivalent	b	103,2	108,7	98,2	96,0	97,7	96,0	110,1	114,8	102,6
Policealne	a	3456,59	3722,33	3317,04	3592,32	3588,88	3593,05	3352,51	3760,63	2986,70
Post – secondary	b	92,9	96,1	92,8	85,8	78,7	89,8	99,5	104,6	99,0
Średnie zawodowe	a	3235,65	3436,66	2921,95	3527,96	3896,68	3245,22	3115,72	3316,46	2686,28
Vocational secondary	b	86,9	88,7	81,8	84,3	85,4	81,1	92,5	92,3	89,1
Średnie ogólnokształcące	a	2900,67	3119,70	2699,73	3231,40	3739,42	3011,52	2784,08	2997,63	2532,73
General secondary	b	77,9	80,5	75,5	77,2	82,0	75,3	82,6	83,4	84,0
Zasadnicze zawodowe	a	2755,18	2988,38	2297,45	2923,98	3386,21	2404,29	2706,32	2901,45	2248,75
Basic vocational	b	74,0	77,1	64,3	69,9	74,2	60,1	80,3	80,7	74,5
Gimnazjalne	a	2550,97	2668,05	2112,43	2171,13	2024,25	2438,19	2572,46	2697,51	2080,15
Lower secondary	b	68,5	68,8	59,1	51,9	44,4	61,0	76,3	75,1	69,0
Podstawowe i niepełne podstawowe	a	2784,54	2995,69	2455,43	2731,59	3180,49	2426,17	2807,43	2949,31	2480,32
Primary and incomplete primary	b	74,8	77,3	68,7	65,3	69,7	60,7	83,3	82,1	82,2

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (100). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.¹ (dok.)**
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016¹ (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fema- les	razem total	męż- czyźni males	kobiety fema- les	razem total	męż- czyźni males	kobiety fema- les
a – w zł in zł b – ogółem = 100 total = 100									
WEDŁUG WIEKU BY AGE									
24 lata i mniej and less	a 2514,42	2610,36	2317,46	2606,24	2696,57	2528,83	2499,80	2601,38	2255,80
	b 67,6	67,4	64,8	62,3	59,1	63,2	74,2	72,4	74,8
25 – 34	a 3223,72	3376,99	3026,06	3372,86	3618,78	3236,98	3160,99	3321,35	2862,58
	b 86,6	87,1	84,7	80,6	79,3	80,9	93,8	92,4	94,9
35 – 44	a 3775,07	4018,69	3554,81	4215,33	4682,94	4004,58	3482,47	3783,82	3059,54
	b 101,4	103,7	99,5	100,7	102,6	100,1	103,3	105,3	101,4
45 – 54	a 3962,25	4200,43	3792,15	4404,27	4815,13	4240,52	3470,64	3854,43	2976,07
	b 106,5	108,4	106,1	105,2	105,5	106,0	103,0	107,2	98,7
55 – 59	a 3980,02	4110,92	3875,60	4252,49	4621,18	4071,88	3632,25	3748,25	3465,00
	b 106,9	106,1	108,4	101,6	101,3	101,8	107,8	104,3	114,9
60 – 64	a 4331,60	4328,86	4336,12	4703,48	4930,37	4465,78	3834,25	3794,08	3968,46
	b 116,4	111,7	121,3	112,4	108,1	111,7	113,8	105,6	131,6
65 lat i więcej and more	a 5350,00	5415,00	3653,32	6256,18	6278,73	4111,34	4241,31	4291,36	3569,19
	b 143,7	139,7	102,2	149,5	137,6	102,8	125,9	119,4	118,3
WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY									
do 1,9 roku and less	a 2688,96	2736,37	2632,92	2742,09	2873,77	2671,46	2671,47	2710,27	2612,01
	b 72,2	70,6	73,7	65,5	63,0	66,8	79,3	75,4	86,6
2,0 - 4,9	a 2880,75	3049,55	2681,86	3101,18	3386,78	2946,55	2803,19	2980,96	2527,87
	b 77,4	78,7	75,0	74,1	74,2	73,7	83,2	82,9	83,8
5,0 - 9,9	a 3335,70	3470,71	3170,68	3629,53	3911,04	3475,79	3211,93	3367,19	2944,22
	b 89,6	89,6	88,7	86,7	85,7	86,9	95,3	93,7	97,6
10,0 - 14,9	a 3681,39	3907,18	3422,19	4024,66	4459,77	3796,14	3484,95	3737,88	3028,93
	b 98,9	100,8	95,7	96,2	97,7	94,9	103,4	104,0	100,4
15,0 - 19,9	a 4026,99	4390,46	3709,72	4540,54	5158,83	4266,86	3685,96	4116,67	3110,76
	b 108,2	113,3	103,8	108,5	113,1	106,7	109,4	114,5	103,1
20,0 lat i więcej and more	a 4145,58	4345,37	3987,26	4461,06	4860,22	4269,73	3710,26	3964,90	3320,19
	b 111,4	112,1	111,6	106,6	106,5	106,8	110,1	110,3	110,1

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 6 (101).

**MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH
DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH
GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**

 DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received
by decile) PAID EMPLOYMENT¹ BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS²
FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)									
	pierw- szej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (media- na) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dziewią- tej ninth	
	w zł					in zł				
O G Ó Ł E M	a	1850,00	2100,00	2473,23	2835,00	3234,62	3650,00	4141,51	4758,62	5918,16
TOTAL	b	1850,00	2088,62	2528,00	2889,10	3283,81	3672,15	4196,36	4977,69	6362,25
	c	1851,20	2109,20	2412,50	2775,00	3188,50	3634,05	4098,74	4625,59	5486,38
Przedstawiciele władz publicz- nych, wyżsi urzędnicy i kierow- nicy	a	2629,00	3520,35	4195,81	4716,43	5300,00	5951,67	6787,50	7958,42	10488,61
Public government representa- tives senior officials and man- agers	b	2629,00	3625,66	4329,36	4885,37	5548,49	6427,34	7506,76	9178,00	11811,29
	c	2617,55	3450,00	4087,50	4566,16	5101,67	5658,66	6265,98	7065,00	8541,67
Specjaliści	a	2658,25	3111,04	3494,16	3819,93	4158,76	4479,86	4856,79	5416,05	6783,33
Professionals	b	2699,63	3198,60	3603,48	4041,43	4459,76	4919,75	5607,33	6663,13	8486,11
	c	2646,89	3078,29	3449,99	3761,30	4053,88	4362,35	4682,30	5083,42	5960,99
Technicy i inny średni personel	a	2000,00	2451,17	2782,00	3099,47	3445,54	3788,70	4151,78	4754,79	5767,51
Technicians and associate pro- fessionals	b	1850,00	2499,83	2864,64	3256,46	3678,50	4080,00	4640,20	5435,13	6769,55
	c	2023,29	2427,48	2752,49	3027,15	3337,98	3626,69	3932,51	4328,39	5090,65
Pracownicy biurowi	a	1850,00	2200,00	2511,60	2798,66	3097,95	3420,73	3724,35	4165,00	4803,49
Clerks	b	1850,00	2000,00	2500,00	2781,00	3058,47	3400,00	3665,76	4040,43	4668,74
	c	1920,40	2254,24	2520,57	2818,47	3119,25	3438,98	3809,96	4235,45	4954,33
Pracownicy usług i sprzedawcy	a	1850,00	1850,00	1883,00	1987,80	2100,00	2262,07	2476,28	2800,00	3500,00
Service and sales workers	b	1850,00	1850,00	1916,06	2044,24	2252,00	2497,00	2818,27	3386,33	4018,25
	c	1850,00	1850,00	1869,20	1970,13	2068,17	2202,02	2404,51	2661,95	3207,31
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	a	1850,00	1850,00	1850,00	1973,44	2312,50	2610,00	2892,39	3249,00	4958,48
Skilled agricultural, forestry and fishery workers	b	1850,00	1850,00	1850,00	1957,20	2312,50	2554,80	2892,39	3260,00	5207,83
	c	1850,00	1850,00	1850,00	2606,81	2723,31	2755,02	2808,20	2921,47	3123,87

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują pod-
mioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne, ust. 7, pkt 1) na str. 25.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities
employing more than 9 persons. 2 See general notes, item 7, point 1) on page 25.

TABL. 6 (101). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile) PAID EMPLOYMENT¹ BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)								
		pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (median) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dziewiątej ninth
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	a	1850,00	1959,97	2220,00	2537,27	2815,83	3120,00	3513,52	3950,06	4800,00
Craft and related trades workers	b	1850,00	2018,68	2400,00	2729,97	3006,84	3345,13	3665,65	4141,51	5088,94
	c	1850,00	1850,00	1936,69	2096,98	2202,00	2313,85	2530,01	2711,29	3137,55
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	a	1850,00	1900,00	2064,00	2423,50	2824,38	3168,78	3506,75	3981,35	5119,38
Plant and machine operators and assemblers	b	1850,00	1950,00	2100,00	2533,86	2911,34	3285,76	3588,92	4158,88	5452,44
	c	1850,00	1850,00	2000,00	2046,00	2273,14	2567,61	2991,92	3338,26	3955,07
Pracownicy przy pracach prostych	a	1850,00	1942,40	2048,79	2169,70	2298,90	2433,18	2640,40	2937,94	3478,50
Elementary occupations	b	1850,00	1946,80	2139,10	2317,50	2521,25	2742,04	3081,80	3439,07	4225,78
	c	1850,00	1936,69	2034,83	2110,40	2213,18	2308,19	2430,58	2635,99	2943,40

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne, ust. 7, pkt 1) na str. 25.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes, item 7, point 1) on page 25.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

Social security benefits

TABL. 7 (102). **EMERYCI I RENCISCI^a**
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	543923	507614	508444	508894	TOTAL
Pobierający emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	360290	349716	352741	356125	Persons receiving retirement and other pension paid by the Social Insurance Institution retirement pay
emerytury	225038	232704	239360	247302	retirement pensions
renty z tytułu niezdolności do pracy	80484	62028	58575	54275	disability pensions
renty rodzinne	54768	54984	54806	54549	survivors pensions
Rolnicy indywidualni	183633	157898	155703	152769	Farmers

a Przeciętne w roku.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual averages.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 8 (103). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT AND OTHER PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM GRAND TOTAL					
Świadczenia w mln zł	8159,0	9684,0	9879,1	10196,5	Benefits in mln zł
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
Razem Total					
Świadczenia w mln zł	6072,1	7457,3	7670,6	7993,9	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1404,45	1776,99	1812,13	1870,57	Average monthly retirement and other pension in zł
Emerytury Retirement pensions					
Świadczenia w mln zł	4131,6	5316,4	5558,0	5893,0	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura w zł...	1529,95	1903,84	1935,04	1985,78	Average monthly retirement pension in zł
Renty z tytułu niezdolności do pracy Disability pensions					
Świadczenia w mln zł	1110,0	1095,5	1047,5	1014,4	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1149,27	1471,80	1490,31	1557,53	Average monthly pension in zł
Renty rodzinne Survivors pensions					
Świadczenia w mln zł	830,6	1045,4	1065,0	1086,5	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1263,76	1584,45	1619,32	1659,76	Average monthly pension in zł
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a FARMERS^a					
Świadczenia w mln zł	2086,9	2226,7	2208,5	2202,6	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	947,04	1175,20	1182,01	1201,47	Average monthly retirement and other pension in zł

a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne ust. 1 na str. 161.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 161.

Source: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.